

Het citeren of doorgeven van deze tekst is toegestaan, mits met bronvermelding.

De auteur van deze tekst is dr. Piet van Veldhuizen – www.woordenmetzielenzin.nl

Je hebt het niet in de hand

Preek op 27 mei 2012 (Pinksteren) in De Ark te Hendrik-Ido-Ambacht, IKON-radiokerkdienst

Pinksterfeest in Jeruzalem. Wekenfeest. Een feest van vervulling en verzadiging, zevenmaal zeven dagen na *pesach*. Met *pesach* (Pasen) waren de eerste toonbroden van de nieuwe tarwe in de tempel neergelegd. Op het wekenfeest, zeven weken later, stroomde de gersteoogst binnen. In alle synagogen wordt dan, vandaag dus ook, de boekrol met het verhaal van Ruth gelezen. U weet wel, de hongersnood voorbij, feest op de dorsvloer, een en al levensvreugde en overvloed.

Maar het gaat niet alleen over de oogst. Pesach (Pasen) was het feest van de exodus, de uittocht uit de slavernij door de diepte van de doodsangst heen, en op wekenfeest werd gevierd dat die bevrijde slaven bij de berg Horeb de woorden van God ontvingen – de geboden als wegwijzers voor een leven in vrijheid, de wet als bevrijdingsmanifest. Tot die tijd had de vrijheid iets onwerkelijks gehad, rondlopen door de leegte van de woestijn. Nu kreeg het vorm en inhoud, God zelf blies er leven in.

Op het joodse pesachfeest was Jezus door de diepte van de dood gegaan. Daarna was hij verschenen aan zijn leerlingen, meer dan eens, met een bevrijd en verheerlijkt lichaam. Hij wel – maar zij liepen als het ware door de leegte van de woestijn, nog zonder doel of richting. Tot ze op het wekenfeest hun eigen Horeb-ervaring kregen. De geest van de Opgestane, de adem van God, kwam over hen. Hun leven als volgelingen van Jezus kreeg vorm en inhoud.

Tot dan toe waren ze volgelingen die wachten op hun meester. Want hij was het altijd die sprak, de weg wees, mensen aanraakte, dingen liet zien. En hij was door de dood heen een nieuwe kwaliteit van leven binnengegaan, maar zij waren onthand. Ze wisten niet echt waar ze het zoeken moesten en wat er van hen verwacht werd. Maar nu kwam zijn bezieling over hen. Voortaan zouden ze hem belichamen in daden en woorden. Hij het hoofd in de hemel, zij zijn handen en voeten op aarde. Of zoals Paulus het steeds zegt: de gemeenschap als lichaam van Christus. De uitstorting van zijn Geest wil zeggen, dat hijzelf in hen ademhaalt. Zijn wezen realiseert zich in hen.

Dat is wat op die Pinksterdag even volle werkelijkheid was. Even – want laten we wel wezen, wat de kerk en de christenen bezielt – dat is lang niet altijd alleen de Geest van Jezus. Maar ze zijn er wel, die pinkstermomenten, steeds weer. Pinksteren is een oriëntatiepunt, een ijkpunt, een *benchmark* waaraan je soms vooral kunt aflezen hoever we afgedwaald zijn. Jezus die in ons ademhaalt, in onze stemmen aan het woord komt, in onze handen handelt, in onze ingewanden overloopt van ontferming, op onze voeten door de wereld gaat, met onze tranen huilt, in onze harten straalt van genade en vergeving.

Maar dat is iets wat we niet zelf kunnen organiseren. Wat dat betreft staat het Pinksterverhaal recht tegenover het verhaal van de toren van Babel dat we vorige week lazen. Daar organiseerden de mensen hun eigen eenheid in een megaproject, om zichzelf een onuitwisbare naam te bezorgen, om niet kwijt te raken en om de controle niet te verliezen. Ze maakten alle verscheidenheid ondergeschikt aan dat ene grote streven, die ene beweging naar boven.

Met Pinksteren is de beweging andersom – het komt van boven, het overkomt de mensen. Niet hun grote naam staat centraal, hun identiteit die ze zo graag willen vasthouden – maar 'Gods grote daden'. Dan heb je het niet over nog veel hogere torens of zoiets. Gods grote daden, dat is dat God in Jezus met weerloze liefde bij de mensen was, dat Hij het toegelaten heeft dat die weerloze liefde met geweld werd beantwoord, dat die liefde het lijden en de dood heeft uitgehouden, dat ze de gevangenis van dood en oordeel heeft opengebrouwen, dat de barmhartigheid en vergeving het wint. Het besef dat je het als mensen daarvan moet hebben, dat je vrij en bemind bent en dat er geen oordeel van God op je drukt – dat valt op die Pinksterdag opeens op die leerlingen van Jezus die in Jeruzalem bij elkaar zaten. Van zichzelf uit hadden ze op dat moment niet echt een doel en richting in

hun leven, ze zaten waarschijnlijk vol vragen, ze hielden alleen wel voeling met elkaar en, voorzover ze dat konden, met God, als biddende mensen. Bepaald geen torenbouwers, geen mensen die hun project onder controle hebben.

Pinksteren is het feest waarop mensen de controle verliezen. De Geest van God neemt het over, de adem van Jezus bezielt de mensen. En kijk wat er gebeurt: ze worden verstaanbaar voor mensen uit alle windstreken. Hun verhaal gaat boven de talen van de mensen uit. Niet dat die vissers uit Galilea opeens een talenknobbel hebben. Ook niet dat de hele diversiteit van taal en spraak opeens strakgetrokken wordt tot één standaardtaal. Maar wat ze bezielt dringt verstaanbaar tot iedereen door, ze zijn allemaal samen op een golfengete die alle talen overstijgt. Alsof ze, met een woord uit de hedendaagse techniek, opeens allemaal synchroon zijn, gesynchroniseerd, maar niet in een of ander dwangbuis, in tegendeel: ze zijn vrijer dan ooit. Ze baden in het licht van Gods goedheid. Daarin vallen alle scheidingen weg zonder dat alles opeens hetzelfde wordt.

Zo'n moment beleefden ze toen, op die Pinksterdag, en je beleeft het soms even in de kerk, of op je koor of in je familie. Je zou willen dat het eeuwig duurt, maar het gaat voorbij – ook toen in Jeruzalem. Twee hoofdstukken verder lezen we dat er gedoe is in de Jeruzalemse gemeente, en dan gaat het nota bene over de talen: de Griekstalige mensen komen niet aan hun trekken, want het zijn die Galilese mannen die brood delen en de woorden van Jezus spreken. Na Pinksteren gaat het dan weer gewoon op z'n Aramees en belanden de Griekstaligen op de tweede rang. Dan worden er Griekstalige brooddelers en predikers benoemd (diakenen), en als je doorleest, zie je dat dankzij hun werk, net als bij de spraakverwarring in Genesis, de boodschap van Jezus verstrooid begint te worden over heel de aarde, uitgezaaid om overal te kiemen.

Maar nog even terug naar die Pinksterdag, als niet de mensen alles onder controle hebben, maar de Geest van God hun overkomt. Dat gaat gepaard met een geluid als van een storm en met vlammen als van vuur, het geluid en de gloed van destijds toen God de geboden gaf op de berg Horeb – maar nu niet angstwekkend en op grote afstand.

Bij die vlammen op de hoofden krijg je altijd weer de vraag: zou dat nou echt zo geweest zijn. Dan zegt de één: dat kan toch niet, al die mensen als een soort pratende waxinelichtjes – en de ander zegt: het staat er toch dus dan was het toch zo? En ik zeg: wij waren er niet bij dus we kunnen er alleen met grote bescheidenheid iets over zeggen. Weet u waar het mij aan doet denken? Van mensen die stervende zijn hoor je heel soms dat ze op een gegeven moment letterlijk liggen te stralen, dat ze licht geven, aangeraakt vanuit de eeuwigheid. Een stralend aura dat even zichtbaar wordt, ook voor mensen die verder niks met aura's hebben. En op oude schilderijen worden Jezus en de apostelen en andere heiligen ook steeds afgebeeld met zo'n lichtgloed om hun hoofd. Dat is niet zomaar een schildertrucje, zo van: kijk, dit is een bijzonder mens – dat is omdat mensen soms, als God ze met zijn kracht en vrede overkomt, echt kunnen stralen, dus niet zomaar bij wijze van spreken, maar echt. En het kan bijna niet anders of dat is ook wat Lucas over die Pinksterdag wil zeggen.

Een geluid als van storm en vlammen als van vuur – maar het wonder is dat de storm niets omverblaast en dat de vlammen niets kapot maken. Het is storm en vuur waarin mensen niet vergaan, maar gekoesterd worden. Het is goddelijke kracht die teder omgaat met menselijke zwakheid.

Dat is nogal een verschil met de stormen die wij soms veroorzaken en het vuur van onze eigen ijver. Wij maken telkens weer van alles stuk, doordat we in het vuur van onze eigen bezieling geen oog hebben voor andermans kwetsbaarheid. De storm van onze verontwaardiging trekt soms een spoor van onheil door de wereld. Maar daar in Jeruzalem gaat Gods vuur net zo delicaat om met de mensen als ooit in de woestijn met die braambos, weet u wel – toen leerde Mozes God ook al kennen als degene wiens vuur niet vernietigend maar bewarend is.

Maar nu – wat moeten wij vandaag ermee dat het Pinksteren is? We kunnen het feest van toen niet naspelen, want er valt niets te organiseren. Ze deden het niet, het is hun overkomen. We kunnen wel vieren dat het gelukkig telkens weer gebeurt. Vooral als wijzelf het even helemaal kwijt zijn. En door het te vieren versterken we het besef dat de geloofsbeweging niet van onze organisatie aan elkaar hangt, dat ze niet leeft van ons vuur en ons geploeter. We kunnen doen wat ze toen deden: zo goed en zo kwaad als het gaat, bij elkaar blijven, trouw zijn aan elkaar, en de verbinding met God zoeken in gebed. De wereld niet in de steek laten, zoals zij destijds Jeruzalem niet in de steek lieten, ondanks de bittere ervaring die ze daar hadden opgedaan.

En wat ikzelf het allermoeilijkste vind: de controle opgeven. *Controlfreaks* zoals ik, en wij samen die een radiokerkdienst zo organiseren dat hij precies 48 minuten duurt, zullen niet zo makkelijk bezielt raken door kracht van buiten of van boven. We houden het zo graag zelf in de hand. We laten ons de dingen niet zo makkelijk overkomen. We zeggen dat we het leuk vinden als anderen ons verrassen, maar eigenlijk vinden we dat vaak maar niks. We hebben liever dat de Geest van God eerst een aanvraag bij ons indient, met een tijdschema en een begroting erbij. Misschien zijn we toch wel meer van de toren van Babel dan van de weg van Jezus. Dat zie je ook in het Evangelie: voor de helende kracht van Jezus stonden vooral de mensen open die geen kant meer op konden. De uitgeprocedeerden, de lammen en de melaatsen. De anderen deden het toch, net als ik, liever zelf.

Zo wordt Pinksteren vooral een oproep tot oefening. Om je te laten raken, bezieling van buiten toe te laten. Om de kerk een plek te laten zijn waar je iets overkomt, en niet tevoren te willen weten, wát dan. Om vrij te worden van je eigen controledwang en van alle andere dwang, van alle oordeel en beklemming.

Ik zeg weleens: de kerk bestaat voor een groot deel uit gedoe van onszelf, maar ze leeft van de bezieling door Gods Geest. De kunst is om je niet vast te bijten in het gedoe en om ontvankelijk te worden voor de Geest. Die zal ons telkens weer overkomen, niet omdat het volgens de kalender Pinksteren is, maar omdat God voltooit wat Hij met ons en met heel zijn schepping is begonnen. Amen.